

AREMARK
KOMMUNE

Møteinnkalling

Utvalg: Levekårsutvalget

Møtested: Aremark skole

Dato: 12.06.2018

Tidspunkt: 19:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 69199600.
Utvalgssekretær innkaller vararepresentanter.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Jørgen Henrik Hovde Grønlund
leder

Mary Anne Gløboden
utvalgssekretær

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Unntatt offentlighet
PS 31/18	Godkjenning av innkalling	
PS 32/18	Godkjenning av saksliste	
PS 33/18	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	
PS 34/18	Status Aremark Frivilligsentral	
PS 35/18	Fem dagers skoleuke for alle trinn - Leksehjelp Prinsipper og retningslinjer	
PS 36/18	Orienteringer	
PS 37/18	Referatsaker	
PS 38/18	Forespørsler	

PS 31/18 Godkjenning av innkalling

PS 32/18 Godkjenning av saksliste

PS 33/18 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: F08
Arkivsaksnr: 2017/1805-2
Saksbehandler: Nina Krafft Skolleborg

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Levekårsutvalget	34/18	12.06.2018

Vedlegg

- 1 Årsmelding 2016
- 2 Årsmelding 2017
- 3 PENGEGAVER 2016
- 4 PENGEGAVER 2017

Status Aremark Frivilligsentral

Saksopplysninger

Frivilligsentralen lever av lokalt engasjement og kontakt mennesker imellom. Målet for Frivilligsentralen er å styrke og fremme den frivillige innsatsen på flere områder. Kommunen stiller ulike bygg til disposisjon for aktivitetene. Til sammen er det cirka 40 frivillige som driver de faste ukentlige aktivitetene. På andre kulturelle aktiviteter utover i året kontaktes både lag og foreninger samt enkeltpersoner. De frivillige skaper aktiviteter som bidrar til bedre folkehelse for både gammel og ung.

De siste 25 årene har staten utbetalt tilskudd direkte til hver sentral. Fra 2017 ble denne ordningen endret ved at tilskuddet nå utbetales via kommunen i en overgangsperiode på fire år. Frivilligsentralen har en daglig leder i 60% stilling og et eget styre.

Vurdering

Fra 2021 vil tilskuddsordningen til Frivilligsentralene sannsynligvis bli endret. Norges Frivilligsentraler vil følge med på denne utviklingen fremover. Kulturdepartementet er fortsatt opptatt av å ha gode sentraler med høyt aktivitetsnivå og at kommunen støtter opp under det.

For Aremark betyr det å sette av nok ressurser samt se på fremtidige behov for lokaliteter. Frivilligheten oppstår der mennesker bor. Den kan ikke sentraliseres, men må være lokal forankret.

Rådmannens innstilling

Status Aremark Frivilligsentral tas til orientering.

ÅRSBERETNING 2016

Møte mellom mennesker

Aremark Frivilligsentral ble etablert i 2005 med kontor i bankbygget. Aremark kommune er eier av Frivilligsentralen som er bemannet med en daglig leder i 50% stilling. Nina Krafft Skolleborg har stått i stillingen siden september 2013 og har kontor i Rådhuset tre dager i uken.

Styrets sammensetning 2016

Styreleder: Geir Aarbu
Styremedlem: Jon Fredrik Olsen
Styremedlem: Marte Espelund
Styremedlem: Ellen Vestby
Styremedlem: Benedicte Bakken

Varamedlemmer: Harald Sørli
Kirsten Lie
Valgkomite: Åse Aasgaard
Gunnar Ulsrød

Styremøter

Det har vært avholdt 5 styremøter i 2016. Årsmøte ble avholdt 13.juni.

Formål

Aremark Frivilligsentral har som formål å styrke og fremme den frivillige innsatsen i Aremark. Sentralen drives på basis av frivillige, ubetalte medarbeidere mens daglig leder er ansatt i Aremark kommune.

Drivkraften i frivillig sektor og i frivillig engasjement er et ønske om å drive med aktiviteter som gir mening. Det handler om ønsket å gjøre noe for andre, være sosiale sammen, bry seg og gi andre aktivitetstilbud som de selv synes er givende.

Formålet er "Møte mellom mennesker" som fremmer helse og trivsel i et lokalt samfunn. Det er derfor vesentlig at kommunen legger til rette for lokale Møteplasser for aktivitetene.

Når mennesker samhandler gjennom frivillig arbeid skapes sosial kapital som består av tillit, nettverk og respekt for hverandre. Dette vil igjen skape tilhørighet og stolthet for den bygda vi bor i. Vi håper også å kunne bidra slik at folk ønsker å flytte til Aremark og trives.

Rapportering

Det skal også i år rapporteres til KUD (Kulturdepartementet). Sentralen finansieres gjennom statstilskudd fra KUD og Aremark Kommune. Viktige forutsetninger for den statlige støtten er at midlene

brukes til drift av sentralen, har daglig leder i minst 50% stilling, og at det lokale tilskuddet er minimum 40%. Norges Frivilligsentraler ble etablert høsten 2016. Aremark FS er nå medlem i denne landsdekkende organisasjonen.

Faste ukentlige Aktiviteter 2016

Til sammen er det 40 frivillige som driver disse aktivitetene gjennom hele året. De som benytter seg av tilbudet er i ulike aldre og mellom 10-25 personer deltar på hver aktivitet.

- Mandag:** **Bowls** er et kult og sosialt kulespill med gjennomsnittlig 12 menn som møtes ukentlig i storsalen på Furulund. Aktiviteten har eget styre som ligger under Frivilligsentralen.(se eget avsnitt)
- Tirsdag:** **Trivselsklubb** på formiddagen i hovedsak for damer som bor i Trygdeboliger, men også tilbud for andre som bl.a.bruker flexx tilbud (transport). Til sammen er det 14 frivillige damer som deler på organiseringen. Mellom 15-20 deltakere kommer og setter stor pris på dette kreative samlingspunktet på Aktivitetsstua. Det ble også gjort ære på en 100 åring med ekstra kake og blomster. **Trimgruppa** har Spinning og gjør øvelser i Aremarkhallen ukentlig, hvor 10-12 damer deltar med fast lunsj i etterkant på Furulund Kafè. **Gågruppa** møtes på ettermiddagen, et tilbud for alle om å gå i eget tempo sammen med flere. **Strikkekafe** annenhver tirsdag kveld, organiseres av Bygdekvinnelaget for alle håndarbeidsinteresserte.
- Onsdag:** **Bingo** på formiddagen med praktiske gevinster og gode vafler der 10-12 eldre møter opp for sosialt samvær.
- Torsdag:** **Torsdagsvaffel** i Bankbygget ved lunsjtider. En møteplass for næringsdrivende og kommunalt ansatte. **Bruktstua** er en gjenbruksbutikk hvor varer blir tatt imot og satt i stand for videre salg. En fin møteplass hvor til sammen 14 frivillige er aktive.
- Lørdag:** **Bruktstua** holdes åpen også med tanke på hyttebefolkningen. En sosial møteplass det blir satt pris på og hvor kreativiteten blomstrer.(se eget avsnitt)

Andre aktiviteter

- Innflyttere:** Innflytterlister mottatt hvert kvartal. Brev sendt ut til alle med oppfordring om å hente sekk på Rådhuset med informasjon om kommunen og fritidsaktiviteter.
- Lyttevenn:** Denne aktiviteten ble lagt på is da skolen rehabiliteres og det er vanskelig med lokaler.
- Hallverter:** Koordinering av vakthold i Aremarkhallen fra jul til påske, tre kvelder i uka, med til sammen 18 faste hallverter og 8 vara.
- Vårmønstring:** Bruktstua organiserte frimarked og Guttabowls demonstrerte Bowls i Aremarkhallen i mai.
- TV-aksjonen:** Innsamling til «Røde Kors» ble koordinert i samarbeid med Aremark Lions, Marker sparebank og Aremark skole. Vi blir belønnet med en 3 plass ved å gi kr.57,79 pr.innbygger. Kommunens bidrag var 15.000 kr. Røde Kors i Tistedal var også aktivt med denne gangen.

Tilstelninger

- **Tilflyttertreff** organisert sammen med kultur. En Arabisk tolk deltok for nye flyktninger. Over 30 barn og voksne spiste tapas og fikk informasjon fra Ordfører, kultur og Frivilligsentral.
- **Påskelunsj** for eldre i samarbeid med Aremark skole og elever i 9. klasse som kommer med selvlagde snitter og kaker. Elevene dekker bord, serverer og sørger for at gjestene hygger seg med over 50 deltakere, også fra skolens administrasjon.

- **Sommeravslutning** for trivselsklubb, bingo og strikkekafè på Furulund. Utlodning av håndarbeid hvor inntekten går til å drive aktiviteten videre. Mer enn 50 gjester.
- **Juleavslutning** med servering og trekkspillmusikk av brødrene Gretland. Lokal busstransport til Furulund ble en liten utfordring. Men over 50 gjester koste seg med grøt og kaker.

JULEVEIÅPNING

I samarbeid med bygdas lag og foreninger samt kommunen for felles juletretenning. Arrangementet ble gjennomført på Furulund for 3 gang. Over 20 utstillere solgte sine varer inne i storsalen. Kafeen serverte grøt og annen julemat. Bruktstua var full av julepynt. Biblioteket viste julefilmer, BU hadde juleverksted. Flatbrødbaking, lysstøping, spikking og julesang ute. Fakkeltog for alle barna med over 200 deltakere hvor to nisser, en blå og en rød, delte ut nisseposer. Rødtass tok også turen innom Fossbykollen. Sponset av Marker Sparebank. Nytt i år var muligheten til å donere en julegave som barnevernet kunne dele ut. Et meget vellykket arrangement.

Nye Aktiviteter

«**Sammen på sykkel**» er en nasjonal organisasjon som var med og fullfinansierte en Elektrisk Rickshaw som står på Fossbykollen. Sykkelen er blitt brukt av de ansatte på sykehjemmet til å sykle tur med beboere. Gjensidige forsikring som feiret 200 års jubileum hadde også en sykkelpilot som brukte en dag på denne aktiviteten. Ellers har det vært vanskelig å rekrutere nye «sykkelpilot». Flere som bor i Trygdeboligene har lyst til å komme seg ut i frisk luft på denne måten.

«**Bygdejenter**» var en ide fra BU om å skape et samlingspunkt i hverdagen for unge kvinner. To uformelle treff på Furulund resulterte i en hyggelig Bygdejentekveld. Et vellykket arrangement hvor flere fikk nye

«venner». I tillegg ble det opprettet en egen FB side hvor det legges ut aktiviteter som man kan delta på. Kontakten er derfor opprettet.

«**Bosatte Flyktninger**»: I samarbeid med Flyktningekoordinator har Frivilligsentralen bidratt med å skaffe frivillige sjåførere som har kjørt på handletur, skaffet fadderfamilier, sjåfør til øvelseskjøring og frivillige som har bidratt med kulturformidling. Det ble gjennomført en Fårikåldag med handling av halal-kjøtt, tilberedning på skolekjøkken og servering til både liten og stor. Rektor ble spesielt invitert. Før jul ble det arrangert grøtlagning og pepperkakepynting på Furulund. I tillegg ble begge familiene med på Juleveiåpning med egenbakte julekaker for salg.

«**Inspirasjonsforedrag**»: i samarbeid med AIF og MOT fikk vi **Dag Otto Lauritzen** til å holde et inspirerende foredrag med over 300 personer i Aremarkhallen. Et nyttig og viktig budskap om å motivere «hjelperytterne» og at «alt er mulig».

«**Språkkafe**»: i samarbeid med Biblioteket er det organisert to språkkafeer, spesielt for bosatte flyktninger. Første treff ble meget vellykket og mange frivillige og ikke norskspråklige møtte opp. På andre treff kom Røde Kors med sykebil for demonstrasjon. Det er nødvendig at de bosatte flyktningene kan delta. Siste planlagte språkkafe ble avlyst pga. liten interesse fra disse.

BOWLS

Bjørn og Nina utgjør styret i Bowls som ligger under Frivilligsentralen. Begge deltok på årsmøtet i Rakkestad hvor Bjørn fikk et styreverv i Carpet Bowls Norge.

Gjennomsnittlig møter det opp 12 herrer, og noen ganger et par damer og spiller Bowls på Furulund ukentlig. Til sammen er det gjennomført 41 treninger med 483 oppmøtte. Dette tilsvarer over 900.000 skritt som utøverne kan plote inn. På stevner kan Aremarklaget ta med seg en 3,4 og 5 plass. I tillegg var det to som dro på en Bowlsfestival i England i mai. Vennekampkamper mot Sverige er også noe Guttabowls har deltatt på. Demonstrasjon av spillet ble også gjennomført på Vårmønstring i mai samtidig som de stilte opp som parkeringsvakter.

BRUKTSTUA

Bruktstua har blitt en samlingsplass med åpningstid torsdag og lørdag. Ting som ikke brukes lengre blir tatt imot og vasket og satt i stand. Frimarked ble også organisert på vårmønstring i mai. Hele bygget ble malt utvendig i sommer av hyttefolk og andre frivillige som synes dette er et bra tiltak. Overskuddet på hele kr.51.000 ble delt ut til gode lokale formål. Det ble også arrangert en Studietur til Uddevalla med felles liten buss for hygge og inspirasjon. Julelunsj for 14 frivillige på Furulund avsluttet et rikholdig år.

Samlinger og Skolering

- Ytre nettverk samlinger 5 ganger med daglig ledere.
- Kurs med Østfoldhelsa i Halden.
- Konferanse om sosiale ulikheter/frivillighet i Fredrikstad.
- Regionkonferanse i Sarpsborg sammen med et styremedlem.
- Kurs i flerkulturell forståelse to dager i Rygge, sammen med en frivillig.
- Landsmøte i Norges Frivilligsentraler på Gardermoen.
- Arrangerte kveldsamling i Halden for Ytre Nettverk.
- KS konferanse om Frivillighet i Oslo.
- Østfold, mangfold og frivillighet i Sarpsborg. To frivillige deltok.
- Bygdekvinnes dag med Safi.

Markedsføring

Faste aktiviteter og arrangement annonseres på Skjer.i og på FB. Plakater henges opp og aktuell informasjon sendes alle ansatte.

Kontakt med HA når aktuelt. Liten folder laget på Word og distribuert lokalt.

www.aremark.frivilligsentral.no

Tusen Takk til alle som har bidratt til at 2016 ble et godt år for Frivilligsentralen. Dere er med og skaper et godt levedyktig samfunn ☺ vi heier på hverandre

Aremark, 15.Februar 2017

Geir Aarbu, styreleder

Nina Krafft Skolleborg
Dagl.leder

DET MENNESKLIGE REGNSKAP 2016:

Aktivitet	Antall timer	Antall frivillige	Antall deltagere
Bowl	150	1	12-14
Trivselsklubb	520	14	15-20
Trimgruppa	120	2	12-15
Gågruppa	80	1	10
Strikkekafe	120	2	10-20
Bingo	400	5	12-15
Torsdagsvaffel	300	4	20-25
Bruktstua	1500	14	
Hallverter	280	2 (18+8)	
Vårmønstring	50	(9)	
TV-aksjonen	160	(25+20)	
Påskelunsj	130	(21 elever)	50
Sommeravslutning	72	6	55
Juleavslutning	72	6	55
Juleveiåpning	300	12(+lag&for)	600
Sammen på Sykkel	10	1	
Bygdejenter	20	6	10-30
Bosatte flyktninger	mange	8	12
Språkkafe	26	4	20
Samlinger med frivillige	42	4	
Sum Frivilligsentralen:	4352		

2012	2013	2104	2015	2016
*3130 timer	*2824 timer	*3554 timer	*3970 timer	*4352 timer
100 og 50% still.	50% still.	50% still.	50%/10% bolyst	50%/10%flyktn.
Aktive Frivillige (ekskl. hallverter)		*Nedlagte timer som frivillig	34	40

Antall timer er regnet ut fra aktivitetens lengde med forberedelser multiplisert med antall frivillige pr. gang (På brukstua har det vært flere frivillige, men regner med 2 som ansvarlige pr.dag)

ÅRSBERETNING 2017

Møte mellom mennesker

Aremark Frivilligsentral ble etablert i 2005 med kontor i bankbygget. Aremark kommune er eier av Frivilligsentralen som er bemannet med en daglig leder i 60% stilling. Nina Krafft Skolleborg har stått i stillingen siden september 2013 og har kontor i Rådhuset tre dager i uken.

Styrets sammensetning 2017

Styreleder:	Geir Aarbu
Komm.repr:	Jon Fredrik Olsen
Styremedlem:	Grethe Aarbu
Styremedlem:	Ellen Vestby
Styremedlem:	Benedicte Bakken
Varamedlemmer:	Harald Sørli Kirsten Lie
Valgkomite:	Frøydis Wiig Gunnar Ulsrød

Styremøter

Det har vært avholdt 3 styremøter i 2017. Årsmøte ble avholdt 14.juni.

Formål

Aremark Frivilligsentral har som mål å styrke og fremme den frivillige innsatsen i Aremark. Sentralen drives på basis av frivillige, ubetalte medarbeidere. Drivkraften i frivillig engasjement, er et ønske om å drive med aktiviteter som gir mening. Det handler om ønsket å gjøre noe for andre, være sosiale sammen, bry seg og gi andre aktivitetstilbud som de selv synes er givende.

Formålet er "Møte mellom mennesker" som fremmer helse og trivsel i et lokalt samfunn. Det er derfor vesentlig at kommunen legger til rette for lokale Møteplasser for aktivitetene.

Når mennesker samhandler gjennom frivillig arbeid skapes sosial kapital som består av tillit, nettverk og respekt for hverandre. Dette vil igjen skape tilhørighet og stolthet for den bygda vi bor i. Vi håper også å kunne bidra slik at folk ønsker å flytte til Aremark og trives.

Eksterne forhold

Fra 1 januar 2017 er ansvaret for tildeling av midler til frivilligsentralen overført fra stat til kommune. Midlene er lagt inn i den enkelte kommunes særskilt tildelte rammetilskuddsmidler (tabel C). Norges Frivilligsentraler

ble etablert høsten 2016. Aremark FS er nå medlem i denne landsdekkende organisasjonen. Aremark frivilligsentral er også med i et nettverk med 19 andre daglige ledere i fylket.

Faste ukentlige Aktiviteter

Til sammen er det 32 frivillige som driver disse aktivitetene gjennom hele året. De som benytter seg av tilbudet er godt voksne.

- Mandag:** **Bowls** er et kult og sosialt kulespill med gjennomsnittlig 12 personer, som møtes ukentlig i Aremarkhallen. (se eget avsnitt)
- Tirsdag:** **Trivselsklubb** er i hovedsak for damer som bor i Trygdeboliger, men også tilbud for andre som bl.a. bruker flexx tilbud (transport). Til sammen er det 14 frivillige damer som deler på organiseringen. Mellom 15-20 deltakere kommer og setter stor pris på dette kreative samlingspunktet på Aktivitetsstua. **Trimgruppa** har Spinning og gjør øvelser i Aremarkhallen ukentlig, hvor 10-12 damer deltar med fast lunsj i etterkant på Furulund Kafè. **Gågruppa** møtes på ettermiddagen, et tilbud for alle om å gå i eget tempo sammen med flere. **Strikkekafe** annenhver tirsdag kveld, organiseres av Bygdekvinnelaget for alle håndarbeidsinteresserte.
- Onsdag:** **Bingo** på formiddagen med praktiske gevinster og gode vafler der 10-12 eldre møter opp for sosialt samvær.
- Torsdag:** **Torsdagsvaffel** i Bankbygget ved lunsjtider. En møteplass for næringsdrivende og kommunalt ansatte. **Bruktstua** er en gjenbruksbutikk hvor varer blir tatt imot og satt i stand for videre salg. En fin møteplass hvor til sammen 14 frivillige er aktive.
- Lørdag:** **Bruktstua** holdes åpen også med tanke på hyttebefolkningen. En sosial møteplass det blir satt pris på og hvor kreativiteten blomstrer. (se eget avsnitt)

Andre aktiviteter

- Hallverter:** Koordinering av vakthold i Aremarkhallen fra jul til påske, tre kvelder i uka, med til sammen 18 faste hallverter og 8 vara.

TV-aksjonen: Innsamling til «Unicef» ble koordinert i samarbeid med Aremark Lions, Marker sparebank og Aremark skole.

«**Sammen på sykkel**» er en nasjonal organisasjon som var med og fullfinansierte en Elektrisk Rickshaw som står på Fossbykollen. Sykkelen er blitt brukt av de ansatte på sykehjemmet til å sykle tur med beboere. Rekruttering av nye frivillige Sykkelpiloter har det vært jobbet med.

Tilstelninger

- **Tilflyttertreff** for nye innflyttere med lokal informasjon.
- **Påskelunsi** for eldre i samarbeid med Aremark skole og elever i 9. klasse som kommer med selvlagde snitter og kaker. Elevene dekker bord, serverer og sørger for at gjestene hygger seg med over 50 deltakere, også fra skolens administrasjon.
- **Sommeravslutning** for trivselsklubb, bingo og strikkekafè på Furulund. Utlodning av håndarbeid hvor inntekten går til å drive aktiviteten videre. Mer enn 50 gjester.
- **Juleavslutning** med servering og underholdning. Over 50 gjester koste seg med grøt og kaker.

JULEVEIÅPNING

I samarbeid med bygdas lag og foreninger samt kommunen for felles juletretenning. Arrangementet ble gjennomført på Furulund for 4 gang. Over 20 utstillere solgte sine varer inne i storsalen. Kafeen serverte grøt og annen julemat. Bruktstua var full av julepynt. Biblioteket viste julefilmer, BU hadde juleverksted. Fakkeltog for alle barna med over 200 deltakere hvor to nisser, en blå og en rødnisse, delte ut nisseposer. Rødtass tok også turen innom Fossbykollen. Sponset av Marker Sparebank. Muligheten til å donere en julegave som barnevernet kunne dele ut. Ny julebelysning rundt hele Furulund.

CARPET BOWLS NORGE

Bjørn og Nina utgjør styret i Carpet Bowls Norge som ligger under Frivilligsentralen. Gjennomsnittlig møter det opp 12 personer som spiller i Aremarkhallen hver mandag. Til sammen er det gjennomført 39 treninger med 469 oppmøtte. Dette tilsvarer over 930000 skritt som utøverene kan plote inn. På stevner kan Aremarklaget ta med seg en 5 plass. Vennekampkamper mot Sverige er også noe Guttabowls har deltatt på. Demonstrasjon av spillet ble også gjennomført på Vårmønstring i mai.

BRUKTSTUA

Bruktstua har blitt en samlingsplass med åpningstid torsdag og lørdag. Ting som ikke brukes lengre blir tatt imot og vasket og satt i stand. Frimarked ble også organisert på vårmønstring i mai. Overskuddet på hele kr.80.000 ble delt ut til gode lokale formål. Det ble også arrangert en Studietur til Rottnaros med felles liten buss med hagevandring og skuespill. Julelunsj på Bøensætra også med andre frivillige og styret.

Samlinger og Skolering

- Ytre nettverk samlinger 4 ganger med daglig ledere.
- Frokostmøte med Visit
- Jury Ungt Entreprenørskap/Fylkesmesse elevbedrift
- Frivillighetskonferanse i Sarpsborg
- Regionkonferanse i Kristiansand
- Kurs i flerkulturell forståelse to dager i Rygge, sammen med en frivillig.
- KS konferanse om Frivillighet i Oslo.

Markedsføring

Faste aktiviteter og arrangement annonseres på Skjer.i og på FB. Plakater henges opp og aktuell informasjon sendes alle ansatte. Kontakt med HA når aktuelt. Liten folder laget på Word og distribuert lokalt.

www.aremark.frivilligsentral.no

Tusen Takk til alle som har bidratt til at 2017 ble et godt år for Frivilligsentralen. Dere er med og skaper et godt levedyktig samfunn ☺ vi heier på hverandre

Aremark,8.mai, 2018

Geir Aarbu, styreleder

Nina Krafft Skolleborg
Dagl.leder

PENGEGAVER 2016

På til sammen kr. 51.000

Er gått til mange gode lokale aktiviteter ☺

Unges Misjon

Barnekoret Gledessprederne

Aremark Ungres

Historielaget

"Med hjertet for hviterussland"

Aremark Musikkorps

CandyDesign.no

Gaven er fra Bruktstua i Aremark, som drives av frivillige ☺

PENGEGAVER 2017

På til sammen kr. 80.000

Er gått til mange gode lokale aktiviteter ☺

Unge Misjon

Barnekoret Gledessprederne

Aremark Ungres

4H

Profileringstøy og lyslenke på Bruktstua

Trådløst mikrofon Aktivitetsstua

"Med hjertet for hviterussland"

Gudbrand Go

Sceneteppes Bibliotek

Bjørkebekk velforening/Skytterhuset

Gaven er fra Bruktstua i Aremark, som drives av frivillige ☺

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Levekårsutvalget	35/18	12.06.2018

Fem dagers skoleuke for alle trinn - Leksehjelp

Prinsipper og retningslinjer

Vedlegg

- 1 Fag- og timefordeling for grunnskole og videregående opplæring i Kunnskapsløftet

Saksopplysninger

Oppvekst- og kulturutvalget behandlet i møte 19 09 2013 sak 10/13 organiseringen av skoleuka ved grunnskolen i Aremark kommune. Her ble det blant annet fattet vedtak som følger:

«Det startes et utredningsarbeid for vurdering av aktuelle sider ved en eventuell overgang til fem dagers skoleuke for elevene i 1. til 4. trinn ved Aremark skole. Utredningen skal være ferdig 1. mars 2014.»

Det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter for partene i skolesamfunnet som skulle fremme en utredning for oppvekst- og kulturutvalget.

Virksomhetsleder var gruppas sekretær og fremmet mot slutten av arbeidet følgende innstilling til konklusjoner i gruppa:

1. Ordningen med 4 dagers skoleuke for 1. – 4. trinn opprettholdes skoleåret 2014-2015.
2. Onsdag opprettholdes som fridag for 1. til 4. trinn. Onsdagens ytre ramme endres for skoledagens sluttid med bakgrunn i innføring av valgfag for ungdomstrinnet. Denne skoledagen vil da bli utvidet også for 5. til 7. trinn. Virksomhetsleder gis i fullmakt å stadfeste endringer i fag- og timefordelingstabellen på lokalt nivå innenfor sentralt gitte rammer. Ordningen skal gjennomføres innenfor dagens budsjettammer.
3. Fra og med skoleåret 2015/2016 går 3. og 4. trinn over til 5 dagers skoleuke. Denne endringen vil da kunne være godt forberedt, organiseringen av skoleuka er mindre sårbar i forhold til eventuelle endringer i timetall gitt av sentrale myndigheter, tilbudet om

leksehjelp kan i større utstrekning gis etter intensjonen, og forventet læringseffekt på 1. til 4. trinn kan økes.

4. Aremark skole skal innen utløpet av 2014 fremme en sak for oppvekst- og kulturutvalget som skisserer hvordan organiseringen av skoleuka gjennomføres, dersom punkt 3 vedtas.
5. Fra og med skoleåret 2014-2015 organiseres skoledagen ved Aremark skole i 60-minutters enheter med utgangspunkt i modellen fremmet av virksomhetsleder i utredningen. Det skal samtidig legges særlig vekt på tydelige spisepauser og aktivitetsfremmende tiltak i pausene. Det innføres en ordning med «trivselsledere» i store fri.

Grappa støttet i hovedsak virksomhetsleders konklusjoner. Det samme gjorde Samarbeidsutvalget, men her unnlot én av Aremark kommunes representanter å stemme med tanke på dennes rolle som politiker i oppvekst- og kulturutvalget i den videre behandlingen av saken.

Oppvekst- og kulturutvalget fattet imidlertid slikt vedtak i sak 2/14 punkt 3:

«Aremark skole skal innen utløpet av 2014 fremme en sak for oppvekst- og kulturutvalget som skisserer hvordan organiseringen av skoleuka gjennomføres den dagen kravet fra sentrale myndigheter gjør det nødvendig å gå over til 5 dagers uke.»

Dermed falt også muligheten bort for at tilbudet om leksehjelp i større utstrekning kunne gis etter intensjonen i regelverket.

I sak 1/15 opphevet oppvekst- og kulturutvalget vedtaket i sak 2/14 punkt 3, og overgang til 5 dagers skoleuke kom så for alvor på dagsorden gjennom oppdraget Agenda Kaupang ble gitt med å gjennomgå skolesektoren i Aremark kommune.

Levekårsutvalget vedtok i sak PS 31/17 i møte den 12.10.2017 følgende om det videre arbeid med bakgrunn i Agenda Kaupangs anbefalinger etter gjennomgangen. Vi tar her også med anbefalingen som gis om *leksehjelp*, som rådmannen mener bør behandles sammen med andre prinsipper ved overgangen til 5 dagers skoleuke for alle trinn.

Anbefaling	Kort sikt	Ansvarlig	Lang sikt	Ansvarlig
Det bør vurderes om skolen skal utvides til 5-dagers skoleuke og debatten bør tas på bakgrunn av vurderinger av læringseffekter og ikke praktiske og sosiale faktorer. <ul style="list-style-type: none"> ○ Eventuell ledig tid ved 5-dagers skoleuke benyttes til samarbeid mellom skolens personale ○ Dersom 5 dagers skoleuke ikke kan gjennomføres bør det vurderes om barn som ikke har SFO på onsdager og står i fare for å falle utenfor, bør få tilbud om gratis SFO 	Utredning om 5-dagers skoleuke for alle klassetrinn	VL/rektor	Hvis 5 dagers skoleuke innføres dette fra skoleåret 2018/2019	Rådmann VL/rektor
	Budsjettvedtak Desember 2017	Kommunestyret	Hvis ikke 5 dagers skoleuke vurderes gratis SFO onsdager	Kommunestyret

Det må sørges for at alle barn reelt kan delta på leksehjelp.	Ikke praktisk mulig å iverksette på kort sikt, men bør bli en del av utredningen av 5 dagers skoleuke	VL/Rektor	Organisering av leksehjelp i tråd med målsettingen i lovverket	Rådmannen VL/Rektor Kommunestyret

Kommunestyret la gjennom sitt budsjettvedtak for 2018 inn penger til midtskyss én skoledag pr uke. Dette åpnet for kortere skoledag for de yngste elevene én dag.

Rammen for 5 dagers skoleuke blir da at alle elever i barneskolen fra kommende skoleår vil slutte klokka 12:00 onsdager. Midtskyss er bestilt til klokka 12:05. Ungdomsskoleelevene vil denne dagen slutte klokka 14:45 som tidligere. Dette vil få som naturlig konsekvens at heldagstilbudet i SFO faller bort onsdager, og at SFO vil gi tilbud før og etter skolens kjernetid alle fem dager med de samme ytterrammene for åpningstid og stengetid som tidligere.

Alle elever vil de fire resterende dagene ha skoledag fra 08:30 til 14:15.

I sak 2/15 i møte 22 01 2015 vedtok Oppvekst- og kulturutvalget om «Leksehjelp i Aremark kommune fra skoleåret 2015/2016»:

«Fra og med skoleåret 2015/2016 gir Aremark kommune med bakgrunn i og etter retningslinjer fra opplæringslovens § 13-7 a og tilhørende forskriftsbestemmelser et tilbud om leksehjelp for elever fra 3. til 10. trinn.

Tilbudet for 3. og 4. trinn gis innenfor skolefritidsordningen onsdager. Tilbudet for 5. til 7. trinn gis innenfor rammen av en skoledag, men ikke ved skolestart eller skoleslutt. Tilbudet for 8. til 10. trinn gis innenfor fritidstilbudet på Myrland.

Elevenes kontaktlærer har et særskilt ansvar for å formidle relevant informasjon til leksehjelperne som en forutsetning for et effektivt tilbud med læring som mål.»

I referat fra møtet i Skolemiljøutvalget ved Aremark skole(SMU) 24 05 2018 framgår følgende:

- Femdagers skoleuke
  - Hvilke temaer SMU vil ha belyst og tatt opp på politisk nivå
    - Innspill
      - FAU: Ønsker «Leksefri» for 1.-4.-klasse
      - SMU: Økt fysisk aktivitet og «alternative» aktiviteter (som f.eks. steg-for-steg, avspenninger, yoga osv.)
      - FAU: bedre organisering/leksehjelp-ordning for 5.-klasse og oppover
      - Elevene: Bedre kvalitet på leksehjelpen, ikke bare «leksetid», men også reell hjelp (er veldig bra noen ganger nå også)
      - FAU: ønsker at ordningen med én midtskyss og lengre skoledager for 1.-4.-klasse evalueres i forkant av budsjettprosess og skoleskyss-søknad til kollektivtransporten før neste skoleår
      - SMU: organisering av skoledagen bør også sees opp mot læringsmiljøprosjektet
      - SMU: ønsker en prosess/fora/møte for involvering av lærere, elever og foreldre, hvor man kan drodle/diskutere hvordan lekser kan organiseres/løses

Vurdering

Rådmannen velger å dele inn vurderingene i aktuelle temaer.

Fag og timefordeling - Ukentlig timetall – Leksehjelp:

Aremark kommune og Aremark skole er bundet av nasjonale vedtak om fag- og timefordeling i grunnskolen. Det vises til vedlegget. Kommunens og skolens praksis må til enhver tid justeres utifra endringer i disse bestemmelsene.

Rådmannens anbefaling er at elevene på barnetrinnet skal ha 21 undervisningstimer pr uke fordelt med 3 timer på onsdag og 4,5 timer pr dag de fire andre dagene. Dette gir til sammen 5 586 undervisningstimer i året på barnetrinnet.

Samlet lovpålagt minstetimetall for barnetrinnet er 5 272. Aremark kommune disponerer 314 timer. Dette gir i snitt drøye 8 timer pr uke. 7 av disse timene brukes til å gi 1 t leksehjelp pr uke på trinnene 1 til 7. Dette tilbudet bør legges til «siste time» onsdager, da «leksehjelp» er et lovpålagt tilbud og ikke en plikt. Det vil si at de elevene som ikke vil motta tilbudet må ha et annet tilbud. Det kan organiseres et tilsynstilbud for de elevene som er avhengig av skyss. De som etter avtale med foreldrene kan komme seg hjem på egenhånd, må ha anledning til dette.

Leksehjelpstilbudet kan gis innenfor rammene av ordinær skoledag, da man likevel oppfyller minstetimetallet i de obligatoriske fagområdene.

Etter regelverket skal det samlet sett gis 8 timer leksehjelp pr uke. «Den åttende timen» legges til 10. trinn og etter skoletid én av de dagene da lærerne ikke har felles møtetid etter undervisningstiden.

Aremark kommune og Aremark skole bør ha en ambisjon om at leksehjelpstilbudet ledes av personell med pedagogisk kompetanse.

Utover endringer i leksehjelpstilbudet blir det ingen endringer i innretningen av skoledagen for 8. til 10. trinn.

Fag- og timefordelingen for 1. til 7. trinn omfatter 38 fleksible timer. Disse timene skal brukes til opplæring i de fagene og på det trinnet skoleeier mener er mest tilrådelig ut fra lokale behov. De fleksible timene må brukes på fag som inngår i den opprinnelige fag- og timefordelingen. Rådmannen foreslår - særlig hensyntatt innspill fra SMU, skolens sertifisering som helsefremmende skole og kompetanse i personalet - at den fleksible timen benyttes til en ekstra time i kroppsøving pr uke i 7. trinn.

Organisering av skoledagene og skoleuka

I utredningen som ble fremmet om organisering av skoleuka med bakgrunn i Oppvekst- og kulturutvalgets vedtak i møte 19 09 2013 sak 10/13 heter det blant annet:

«Når det gjelder 4 eller 5 dagers skole, er det også et poeng hvordan det indre liv i dagene organiseres.

Tradisjonelt har skolene gjerne organisert undervisningstimene i 45 minutters økter.

Som vi ser ovenfor er fag- og timefordelingen nå gitt i 60 minutters enheter. Lærernes arbeidstidsavtale er innrettet på samme måte. Utdanningsdirektoratet fremmer også at omfang av spesialundervisning – for de som har rett til det – i vedtakene skal oppgis i klokketimer. Skoler har gått over til klokketimer framfor tre kvarter som moduler for inndeling av skoledagen.

Det som kan tale imot dette for Aremark skoles del er at vi, fram til en oppgradering av skoleanlegget er gjennomført, ikke har optimale ventilasjonsløsninger i bygningene. Det vil imidlertid måtte leves med rutiner for lufting/korte pauser/aktivitetsskifter mv fram til oppgraderingen er gjennomført, og det vil ikke være nevneverdig forskjell i denne sammenheng om noen økter er langøkter. Til gjengjeld vil pauser bli lengre, og god utlufting vil da kunne finne sted, dersom bevissthet hos elever og ansatte er til stede, og rutinene er gjennomtenkte og følges.

Ved lengre pauser er det også større mulighet for å få satt i gang og gjennomført økter med lek/fysisk aktivitet før friminuttet er over.

Vi har i dag en ordning med miljøgruppe rekruttert blant elevene på 8. trinn. Disse gjør en jobb for sosial trygghet i frikvarterene. Denne ordningen bør oppgraderes til å oppnevne «trivselsledere», der disse lederne gis skoleing og får tildelt utstyr som gjør at de kan organisere aktivitet for yngre elever, i utgangspunktet i store fri.

Elevrådet bør sterkt inn i dette arbeidet, elever på skolens øverste trinn bør kunne søke på disse jobbene, og de som blir utvalgt og leverer en jobb bør påskjønnnes.

Mattilsynet har gjennom en rapport også gitt oss grunner til å se nærmere på spisepauser og tilsyn i disse.

I dag inneholder skoledagene 6 45 minutters økter. Dette utgjør 270 minutter som er det samme som 4 timer og 30 minutter. Skoledagen *kan* inndeles slik (gitt nåværende ytre rammer):

1. økt: 08:30 - 10:00
  2. økt: 10:15 – 11:15
- Spising med tilsyn: 11:15 – 11:30
3. økt: 12:00 – 13:00
  4. økt: 13:15 – 14:15

«Dette vil gi en ordning med mer ro i undervisningsarbeidet og tydeligere pauser for spising, lek og sosial omgang gitt gode nok rutiner og god bevissthet vedrørende lufting mv. Det må understrekes at det er den enkelte pedagog som skal planlegge, lede økta og fylle den med innhold på en forsvarlig måte hensyntatt aktivitet og alder.»

Skoleanlegget er nå oppgradert bygningsmessig. Vi har etablert ordninger med Young Mentor som trivselsledere. Argumentasjonen og innholdet i utredningen er like aktuell nå som den gang utredningen ble skrevet.

Oppvekst- og kulturutvalget vedtok samarbeidsutvalgets og rådmannens innstilling på dette punktet:

«Fra og med skoleåret 2014-2015 organiseres skoledagen ved Aremark skole i 60-minutters enheter med utgangspunkt i modellen fremmet av virksomhetsleder i utredningen. Det skal samtidig legges særlig vekt på tydelige spisepauser og aktivitetsfremmende tiltak i pausene. Det innføres en ordning med «trivselsledere» i store fri.»

Rådmannen mener det er fornuftig at dette vedtaket opprettholdes. SMU har heller ikke lagt vekt på at 60-minutters enheter er et tema som bør løftes fram. Det understrekes at organisering skal gjøres «med utgangspunkt i modellen fremmet av virksomhetsleder.» Man kan for eksempel som et alternativ tenke seg en slik inndeling:

1. økt : 08:30 – 09:30
  2. økt: 09:45 – 10:45
  3. økt: 11:00 – 12:00
- Spising og store fri: 12:00 – 12:45
4. økt: 12:45 – 14:15

Dette vil være en modell som passer godt for onsdagene i barnetrinnet som skal ha gjennomført tre undervisningstimer før klokka 12. Barnetrinnet kan legge inn en kort spisepause i pausa mellom 2. og 3. økt, og SFO-tilbudet kan starte med et måltid for de som skal dit etter undervisningen.

Bak prinsippet om å inndele dagen i 60-minutters enheter er det et lederansvar å lede det videre arbeid og gjøre bestemmelser om gjennomføringen av skoleuka, hensyntatt at det legges til rette for medvirkning og innflytelse på timeplanlegging og tilrettelegging fra de ansattes side. Det er viktig at dette planleggingsarbeidet og de ansattes videre tilrettelegging etter dette først og fremst legger bygger på pedagogisk kløkt.

Vedtaket formuleres videre slik: «Det skal samtidig legges særlig vekt på tydelige spisepauser og aktivitetsfremmende tiltak i pausene. Det innføres en ordning med «trivselsledere» i store fri.»

Dette anses å være et godt svar på elementer SMU etterspør ovenfor som temaer for politisk behandling. Skolen er her i en positiv utvikling, men utviklingen kan forsterkes.

Rådmannen støtter tankegangen i SMU om at erfaringer vi høster i arbeidet med Læringsmiljøprosjektet også kan ha betydning for nye, begrunnede idéer om hvordan skoledag og skoleuke best kan organiseres for å ivareta læringsmiljøet totalt sett. SMU vil få anledning til å gi videre innspill på dette i prosessene som skal foregå de neste skoleårene med utgangspunkt i læringsmiljøprosjektet.

Det forutsettes – etter anbefalingen fra Agenda Kaupang – at onsdag etter undervisningstid settes av til samarbeidstid for personalet på barnetrinnet ved Aremark skole. Aremark skole vil fra skoleåret 2018/2019 bli tydeligere inndelt i avdelinger for barnetrinn og ungdomstrinn. Barnetrinnet vil igjen bli inndelt i arbeidsenhetene 1-4 og 5-7. Avdeling ungdomstrinn består av arbeidsenhet 8-10. Selv om Aremark skole er en kombinert 1-10 skole er det viktig at trinnenes egenart ivaretas og at deler av møtevirksomhet og samlinger rettes inn mot avdelinger og enheter.

Lekser

De fire laveste klassetrinnene får nå økt skoleuka med 3 timer, hvorav 1 time skal benyttes til et tilbud om leksehjelp. Rådmannen har forståelse for FAUs ønske fremmet i SMU om leksefri for 1. til 4. trinn. Samtidig mener rådmannen at det er av vesentlig betydning at elever og foresatte leser sammen daglig hjemme som en viktig del av skole/hjem-samarbeidet de første skoleårene og til elevenes beste. Rådmannen vil derfor innstille på at vi gjennomfører en forsøksordning høsten 2018 med leksefri for de yngste, men der det gis mulighet for en daglig leselekse.

SMU sier videre: «SMU ønsker en prosess/fora/møte for involvering av lærere, elever og foreldre, hvor man kan drødle/diskutere hvordan lekser kan organiseres/løses».

Dette er en god idé. Det kan også være andre temaer i skolen som egner seg for slike prosesser. Ett eksempel er bruk av karakterer i vurderingsarbeidet i ungdomsskolen. Rådmannen foreslår i denne omgang at SMU oppnevner et utvalg personer som skal arbeide med retningslinjer for lekser og fremme et forslag til vedtak i SMU i løpet av høsthalvåret 2018. Erfaringene fra delvis leksefri i de laveste trinnene skal trekkes inn i dette arbeidet.

Evaluerings:

Rådmannen støtter FAUs innspill i SMU om en evaluering. Evalueringen bør organiseres inn mot SMU. Det vil imidlertid bli krevende å skape et bredt grunnlag for evalueringen når resultatene av denne skal legges til grunnlag i høstens budsjettprosess.

Rådmannens innstilling

1. Aremark kommunes timetall for barnetrinnet er 5 586 årstimer fra skoleåret 2018/2019.
2. Det skal tilbys 1 time leksehjelp pr uke for elevene i alle årstrinn i barneskolen innenfor dette timetallet. Tilbudet skal ledes av pedagog.
3. Tilbudet om leksehjelp i barnetrinnet kan velges bort og skal derfor legges til siste undervisningstime onsdager. Hvis de foresatte velger bort leksehjelp, må Aremark kommune organisere tilsyn for de elevene som venter på skyss eller overgang til SFO. Elever kan også forlate skolen etter avtale med foresatte.
4. Det skal tilbys 1 time leksehjelp pr uke for 10. trinn etter undervisningstid. Tilbudet skal ledes av pedagog.
5. «Fleksibel time» i gjeldende tabell for fag- og timefordeling benyttes til kroppsøving i 7. årstrinn.
6. Oppvekst- og kulturutvalgets vedtak i sak 2/15 oppheves.
7. Etter anbefaling fra Agenda Kaupang forutsettes det at ledig tid etter undervisning på barnetrinnet onsdager benyttes til samarbeidstid for personalet på barnetrinnet.
8. I høsthalvåret 2018 gis det kun leselekser til elevene i 1. til 4. trinn. SMU skal oppnevne et utvalg bestående av representanter for partene i skolesamfunnet som arbeider med retningslinjer for lekser ved Aremark skole. Utvalget fremmer et forslag som skal behandles i SMU og der SMU vedtar retningslinjer for lekser ved Aremark skole som skal gjelde for hele skolen fra 01 01 2019.

9. Organiseringen av skoleuka for barnetrinnet med én midtskyss skal evalueres. SMU leder arbeidet. Evalueringen skal benyttes i budsjettprosessen høsten 2018.

FAG- OG TIMEFORDELINGEN FOR GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING I KUNNSKAPSLØFTET

Innholdsfortegnelse

1.	Bestemmelser for hele grunnopplæringen	2
1.1	Læreplanverket for Kunnskapsløftet.....	2
1.2	60-minutters enheter	2
1.3	Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever	2
1.4	Valg av fag som skoler/skoleeiere tilbyr.....	2
1.5	Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter.....	3
2.	GRUNNSKOLEN	5
2.1.1	Inntil 5 prosent fleksibilitet for 1.-10.trinn	5
2.1.2	Valgfag for elever på ungdomstrinnet	5
2.1.3	Fastsatt timetall	6
2.1.4	Fremmedspråk, fordypning, arbeidslivsfag	6
2.1.5	Tilbud om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet	8
2.1.6	Fysisk aktivitet	8
2.1.7	Fleksibel time.....	8
2.1.8	Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk.....	8
2.2	Ordinær fag- og timefordeling	9
2.2.1	Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk som andrespråk	10
2.3	Fag- og timefordeling etter Kunnskapsløftet-Samisk, LK-06S	11
2.4	Fag- og timefordeling for elever med tegnspråk som førstespråk	13
3.	Videregående opplæring	15
3.1	Tilbudsstruktur	15
3.1.1	Endringer i utdanningsprogrammene fra og med skoleåret 2017-2018.....	16
3.2	Generelle regler for videregående opplæring.....	16
3.3	Studieforberedende utdanningsprogram	17
3.3.1	Fellesfag.....	18
3.3.2	Utdanningsprogram for studiespesialisering.....	21
3.3.3	Utdanningsprogram for idrettsfag.....	32
3.3.4	Utdanningsprogram for musikk, dans og drama.....	36
3.3.5	Utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur	41
3.3.6	Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon	44
3.4	Yrkesfaglige utdanningsprogram	47
3.4.1	Felles bestemmelser	49
3.4.2	Vg1 og Vg2 i skole	50
3.4.3	Særløp – Vg1 i skole og 3 års læretid	59
3.4.4	Vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram.....	60
3.4.5	Lærlinger uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole.....	63
3.5	Studieforberedende tilbud innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram.....	64
3.5.1	Studieforberedende Vg3 for naturbruk og for medier og kommunikasjon.....	64
3.5.3	Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	68
3.5.4	Rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring.....	70
3.5.5	Generell studiekompetanse	71

1. BESTEMMELSER FOR HELE GRUNNOPPLÆRINGEN

1.1 Læreplanverket for Kunnskapsløftet

All opplæring i fag skal være etter læreplanene for Kunnskapsløftet. Oppdaterte læreplaner finner dere på <http://www.udir.no/Lareplaner/> .

Tabellene i dette rundskrivet viser hvilke fag elevene skal ha. Både læreplaner og tabellene med fag- og timefordelinger er forskrifter.

1.2 60-minutters enheter

Timetallet er fastsatt som 60-minutters enheter for hovedtrinn i grunnskolen og for årstrinn i videregående opplæring.

1.3 Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever

Skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte fag for enkeltelever. Omdisponeringen skal kunne føre til bedre måloppnåelse i fagene samlet sett for eleven. Den enkelte elev eller forelder må samtykke til omdisponeringen. Omdisponeringen av timer forutsetter at eleven får opplæring i alle kompetansemålene i læreplanene for fag. Hvis eleven ikke skal få opplæring i alle kompetansenemålene, må regelverket for spesialundervisning følges.

Skoleeier kan ikke omdisponere timer for hele grupper av elever eller skoler innenfor denne ordningen .

Omdisponeringen er ikke en rettighet, men forutsetter en administrativ beslutning, ikke et enkeltvedtak. Skoleeier avtaler omdisponering av timer skriftlig med eleven eller foreldrene. Avtalen skal vanligvis ikke vare lenger enn for ett skoleår av gangen og med utgangspunktet i timetallet i fagene på hvert årstrinn.

I særlige tilfeller kan skoleeier i grunnskolen, på grunnlag av lokalt fastsatt fordeling av timer på årstrinn, omdisponere innenfor de nivåene det er fastsatt kompetansemål for (etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn) for den enkelte elev¹.

1.4 Valg av fag som skoler/skoleeiere tilbyr

Flere steder er det beskrevet at elever kan velge fag. I tillegg til de vilkårene som er beskrevet til hvert valg, må valgene skje innenfor de fagene som skoler/skoleeiere tilbyr. For eksempel gjelder dette valg av fremmedspråk/ fordypning/arbeidslivsfag og valgfag på ungdomstrinnet, og valg av programfag i videregående opplæring.

Forskrift til opplæringsloven §§ 1-9 og 1-10.

---

¹ Hovedregelen er at omdisponeringer skal skje for ett skoleår om gangen, men i grunnskolen kan en lage en omdisponeringsplan for 1. + 2. under ett, for 3. + 4. under ett, for 5. + 6. + 7. under ett og for 8. + 9. + 10. under ett, men bare i særlige tilfeller.

1.5 Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt språkopplæring til de har tilstrekkelige kompetanse i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal få opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller særskilt opplæring etter ordinær læreplan i norsk. Når elevene har tilstrekkelig ferdigheter i norsk, skal de følge den ordinære læreplanen i norsk.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring har også etter behov, rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring (opplæring i fag på to språk). Morsmålsopplæringen skal følge læreplan i morsmål for språklige minoriteter. Når elevene er i stand til å følge den ordinære opplæringen på norsk, har de ikke lenger rett på opplæring i morsmål.

Morsmålsopplæringen kommer i tillegg til den vanlige opplæringstiden og gis innenfor en lokalt fastsatt timeramme.

Opplæringsloven §§ 2-8 og 3-12.

Grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Det er utarbeidet læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Elever med et annet morsmål enn samisk og norsk, som har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven §§ 2-8 eller 3-12, kan få opplæring etter denne læreplanen hvis de ikke har tilstrekkelige kompetanse til å følge opplæringen etter den ordinære læreplanen i norsk. Når elevene har oppnådd tilstrekkelig kompetanse i norsk, skal de ha opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Det er utviklet kartleggingsmaterieill i tilknytning til læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Dette skal gjøre det enklere å avgjøre hvilket nivå eleven er på og dermed gi bedre grunnlag for å gi tilpasset opplæring. Kartleggingsmaterieillet skal også gjøre det enklere å avgjøre når eleven har tilstrekkelig kompetanse i norsk til å kunne følge opplæringen etter til den ordinære læreplanen i norsk. Alle elever som ikke følger ordinær læreplan i norsk, skal bruke læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Innføringstilbud

Kommunen/fylkeskommunen kan organisere særskilte opplæringstilbud/innføringstilbud for nyankomne elever i egne grupper, klasser eller skoler. Ordningen med innføringstilbud er frivillig for skoleeier og gjelder bare for nyankomne elever.

Opplæring i et innføringstilbud må fremgå av den enkelte elevs enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8 (grunnskolen) og § 3-12 (videregående opplæring).

I enkeltvedtaket om innføringstilbud kan det gjøres avvik fra læreplanverket for den aktuelle eleven. Dette innebærer at det kan gjøres avvik fra læreplanene, fag- og timefordelingen og vurdering. Dette kan bare gjøres på bakgrunn av den enkelte elevens behov og kun i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta elevens behov

Skolen/skoleeier må informere om eventuelle konsekvenser ved avvik fra læreplanverket.

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Minoritetsspraklige/Veileder-Innforingstilbud-til-nyankomne-minoritetsspraklige-elever/>

Opplæringsloven § 2-8 femte ledd og § 3-12 femte ledd

Norsk i videregående opplæring for elever med kort botid i Norge

Læreplanen i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge ble gjort gjeldende fra 01.08.2016. Spørsmål om voksnes og privatisters rett til å bruke/ta eksamen etter denne læreplanen er sendt på høring og vil bli besluttet sommeren 2017. Overgangsordningen NOR1045/NOR1049 vil gradvis fases ut som følge av endringer i læreplan i norsk for språklige minoriteter.

<https://www.udir.no/kl06/NOR9-02>

2. GRUNNSKOLEN

2.1 Bestemmelser for alle elever i grunnskolen

2.1.1 *Inntil 5 prosent fleksibilitet for 1.-10.trinn*

Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timene i fagene til andre fag. Det innebærer at den nasjonale fag- og timefordelingen for 1.-10.trinn vil være veiledende for inntil 5 prosent av timene. Minstetimetallet i det enkelte fag vil være på 95 prosent, mens inntil 5 prosent av timene kan omdisponeres fra et fag til et eller flere andre fag. Elevene har fremdeles rett til samlet minstetimetall som fremgår av tabellene 1, 2 og 3.

Det er opp til skoleeier å bestemme fordelingen av de fleksible timene på det enkelte årstrinn. Omdisponering av timer mellom fag kan likevel bare skje innenfor de enkelte hovedtrinnene. Med hovedtrinn mener vi 1.-4., 5.-7. og 8.-10. årstrinn, jf. tabell 1,2 og 3.

Hvis skoleeier benytter seg av muligheten for å omdisponere inntil 5 prosent av timene i fagene, skal den endrede fag- og timefordelingen fastsettes som en lokal forskrift.

Forskrift til opplæringsloven § 1-1 andre ledd

2.1.2 *Valgfag for elever på ungdomstrinnet*

Det er skoleeier som bestemmer hvilke valgfag den enkelte skole skal tilby. Skoleeier plikter å sette i gang to ulike valgfag per skoleår ved hver skole.

Timene som er avsatt til valgfag kan i stedet brukes til å ta fag fra videregående opplæring (jf. punkt 2.1.5).

Følgende valgfag tilbys skoleåret 2017-2018:

- Demokrati i praksis
- Design og redesign
- Forskning i praksis
- Fysisk aktivitet og helse
- Innsats for andre
- Internasjonalt samarbeid
- Levande kulturarv
- Medier og informasjon
- Natur, miljø og friluftsliv
- Produksjon av varer og tjenester
- Reiseliv
- Sal og scene
- Teknologi i praksis
- Trafikk

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fag/valgfag/>

I tillegg til disse valgfagene, har noen skoler fått innvilget forsøk med valgfaget programmering for perioden 2016-2019. Fra 1.8.2017 kan også skoler som ikke deltar i forsøket bruke forsøkslæreplanen i programmering valgfag.

Forskrift til opplæringsloven § 1-14 og § 1-15. Rundskriv Udir 7-2012.

2.1.3 **Fastsatt timetall**

Det er fastsatt et *samlet minstetimetall* for elever på 1.-7. trinn og for elever på 8.-10. trinn som elevene har rett til. Skoleeier har plikt til å gi dette timetallet, men står fritt til å tilby flere timer. Friskoler som er godkjent for å følge LK06 fullt ut, jf. forskrift til friskoleloven §2A-4b, står også fritt til å tilby flere timer. Et utvidet timetall utløser ikke økt tilskudd, og timene kan kun brukes til opplæring etter læreplanene i Kunnskapsløftet. Fag- og timefordelingen fastsettes av skolens styre. Friskoler som er godkjent for å drive etter alternative læreplaner, jf. forskrift til friskoleloven §§ 2A-2, 2A-3, 2A-4 og 2A-4a, må få fag- og timefordelingen godkjent som en del av skolens læreplaner.

Timetallet i fag er fastsatt for hovedtrinn. For alle fag unntatt norsk/samisk, matematikk, engelsk og naturfag er timetallet fastsatt for barnetrinnet (1.-7. årstrinn) og for ungdomstrinnet (8.-10. årstrinn). For fagene norsk/samisk, matematikk, engelsk og naturfag er timene fastsatt for 1.-4. årstrinn, 5.-7. årstrinn og 8.-10 årstrinn. På 5.-7.trinn er det avsatt 76 timer til fysisk aktivitet.

Timetallet i fag er gjort veiledende med inntil 5 prosent, jf. punkt 2.1.1, men elevene skal likevel ha det samlede minstetimetallet. Innenfor minstetimetallet fastsetter skoleeier fag- og timefordelingen på årstrinn. Den enkelte skole har frihet til å tilrettelegge undervisningsenheter innenfor det fastsatte timetallet. Dersom skoleeier har gjort bruk av 5 prosent fleksibilitet (jf. punkt 2.1.1), må skolen følge den lokale fag- og timefordelingen som skoleeier har fastsatt.

2.1.4 **Fremmedspråk, fordypning, arbeidslivsfag**

Det er en felles læreplanen i fremmedspråk som gjelder for alle fremmedspråk bortsett fra engelsk, svensk og dansk. Nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, finsk eller tegnspråk kan være fremmedspråk for elever som ikke har språket som første- eller andrespråk.

Elever på 8.-10. årstrinn skal enten ha fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk, samisk, matematikk eller arbeidslivsfag.

Når en elev har valgt enten fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk, samisk, matematikk eller arbeidslivsfag, skal eleven normalt ha faget på hele ungdomstrinnet. I løpet av første semester på 8. trinn kan elevene, i samråd med skolen, gjøre omvalg. Når særlige hensyn tilsier det, kan skoleeier innvilge overgang på et senere tidspunkt. Uansett når omvalget foretas, skal eleven ved slutten av 10. årstrinn bare vurderes i det nye faget og etter fastsatte kompetansemål etter 10. årstrinn.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 første ledd.

Utdanningsvalg

Fra og med skoleåret 2016-2017 må all opplæring og vurdering i faget på 8., 9. og 10. trinn ta utgangspunkt i revidert læreplan i utdanningsvalg.

Hvilke fremmedspråk skal skoleeier tilby?

Skoleeier skal tilby opplæring i fremmedspråk etter læreplanen i fremmedspråk på nivå I i minst ett av de fire språkene tysk, fransk, spansk eller russisk. I tillegg kan skoleeier tilby andre språk, også ikke-europeiske, etter samme læreplan. Skoleeier bestemmer hvilke fremmedspråk elevene skal få tilbud om, og hvordan tilbudet/tilbudene skal organiseres. Elever som velger fremmedspråk på ungdomstrinnet, må velge ett av de fremmedspråkene som skoleeier tilbyr.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 andre ledd.

Fordypning i engelsk, norsk, samisk eller matematikk

Muligheten til fordypning i engelsk, norsk, samisk eller matematikk er et alternativ for elever som ønsker å øke sin kompetanse i ett av disse fagene i stedet for å begynne med et nytt fremmedspråk. Skoleeier bestemmer hvilke fordypningsfag elevene skal få tilbud om, og hvordan dette skal organiseres.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 tredje ledd.

Konsekvenser for elever som velger fordypning i norsk, engelsk, samisk eller matematikk eller arbeidslivsfag

Elever som ikke er fritatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk, og som ikke har hatt opplæring i andre fremmedspråk enn engelsk i grunnskolen, skal begynne med ett fremmedspråk i tillegg til engelsk i videregående opplæring ved studieforbereende utdanningsprogram. Disse elevene skal, i tillegg til 113 timer på Vg1 og 112 timer på Vg2, ha 140 timer i fremmedspråket på Vg3. Timer til valgfrie programfag på Vg3 reduseres tilsvarende. Se egne kolonner i tabell 4, 7, 9, 11, 15 og 17.

Elever med opplæring i samisk eller finsk, og som ikke har fremmedspråk i grunnskolen, kan velge fremmedspråk i videregående opplæring.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10.

Krav til fremmedspråk i studieforbereende utdanningsprogram

Ungdomsskolen	Med fremmedspråk i ungdomsskolen, nivå I		Uten fremmedspråk i ungdomsskolen
Videregående opplæring(vgo)	Fortsetter med samme fremmedspråk i vgo som i ungdomsskolen	Starter med et nytt fremmedspråk i vgo	Obligatorisk med fremmedspråk på nivå II
Vg1	Fremmedspråk, nivå II	Fremmedspråk, nivå I	Fremmedspråk, nivå I+II
Vg2	Fremmedspråk, nivå II	Fremmedspråk, nivå I	Fremmedspråk, nivå I+II
Vg3			Fremmedspråk, nivå I+II

Forklaring til tabellen:

Vi viser til punkt 3.3.1.3.

Elever som har hatt nivå I et fremmedspråk i grunnskolen, og som fortsetter med opplæring i det samme språket i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå II i videregående skole.

Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, men velger et nytt fremmedspråk i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå I i det nye fremmedspråket.

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen skal ha fremmedspråk på nivå II på studieforberedende utdanningsprogram. Opplæringen er lagt over tre år.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10.

2.1.5 Tilbud om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet

Elever som har tilstrekkelig kompetanse i grunnskolefag kan følge opplæringen i ett eller flere fellesfag eller programfag på videregående nivå. Fagene på videregående nivå må bygge på fag i grunnskolen.

Kommunen gjør enkeltvedtak om at eleven på ungdomstrinnet skal ta et eller flere fag i videregående opplæring. Fylkesmannen er klageinstans. Før kommunen gjør enkeltvedtaket, skal det innhentes samtykke fra eleven eller foreldrene til eleven.

Elever som følger opplæring på videregående nivå kan ta i bruk timene i valgfag, og inntil 60 % av timene i faget utdanningsvalg til denne opplæringen.

Eleven skal ha underveisvurdering og sluttvurdering etter kapittel 3 i faget, både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Elever på ungdomstrinnet som avslutter et fag tidligere enn det som følger av fag- og timefordelingen og læreplanen, skal være med i trekket til eksamen i faget det opplæringsåret faget blir avsluttet. Om eleven blir trukket ut til eksamen, kommer denne eksamenen i tillegg til de eksamener som departementet har fastsatt at eleven skal ha på 10. årstrinn.

Forskrift til opplæringsloven § 1-15 og § 3-25.

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Innhold-i-opplaringen/Udir-04-2013/>

2.1.6 Fysisk aktivitet

Elever på 5.-7. årstrinn har rett til jevnlig fysisk aktivitet utenom kroppsøvingfaget. Til sammen utgjør dette 76 timer. Formålet er å legge til rette for en mer variert og aktiv skoledag for alle elever uavhengig av funksjonsnivå. Aktiviteten er ikke ment å være opplæring i fag, men skal omfattes av retten og plikten til grunnskoleopplæring.

Forskrift til opplæringsloven § 1-1a.

2.1.7 Fleksibel time

Fag- og timefordelingen for 1.-7. trinn omfatter 38 fleksible timer. Disse timene skal brukes til opplæring i de fagene og på det trinnet skoleeier mener er mest tilrådelig ut fra lokale behov. De fleksible timene må brukes på fag som inngår i fag- og timefordelingen i tabell 1, 2 eller 3.

2.1.8 Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk

Det er utarbeidet spesielle fag- og timefordelinger for elever som følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk (LK-06S), jf. punkt 2.3.

Elever som ikke følger LK-06S, men skal ha opplæring i samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk, skal følge ordinær fag- og timefordeling etter tabell 1 med tilpasninger (jf. punkt 2.2).

2.1.8.1 ***Fritak fra fremmedspråk/fordypning***

Elever som får opplæring etter læreplaner i samisk som første- eller andrespråk er unntatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk/fordypning. Elever som får opplæring etter læreplaner i samisk som første- eller andrespråk har likevel rett til opplæring i fremmedspråk eller fordypning dersom de ønsker det.

Elever som følger læreplanen i finsk som 2. språk kan etter søknad få fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk/fordypning.

Forskrift til opplæringsloven § 1-9.

2.1.8.2 ***Læreplaner for elever med opplæring i samisk eller finsk***

Læreplan i samisk

Elever med opplæring i samisk følger enten læreplan i samisk som førstespråk eller læreplan i samisk som andrespråk. Elever som følger læreplan i samisk som andrespråk, må velge samisk 2, 3 eller 4.

Norsk for elever med samisk som førstespråk eller andrespråk

Elever som har opplæring i samisk som førstespråk, følger normalt læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever med opplæring i samisk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Læreplan i finsk som andrespråk

Elever med opplæring i finsk følger læreplanen i finsk som andrespråk. Elever med opplæring i finsk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

2.1.8.3 ***Samisk og norsk som førstespråk***

Elever kan få opplæring i både samisk og norsk som førstespråk.

Skoleeier fastsetter hvordan tilbudet skal organiseres. For å oppnå tilstrekkelig timetall i begge språkene, gis skoleeier myndighet til å omdisponere inntil 5 prosent fra andre fag til samisk og norsk. Dette kommer i tillegg til den generelle fleksibiliteten på 5 prosent (jf. punkt 2.1.1). Elever med to førstespråk bør få tilbud om timer i tillegg til ordinært timetall. Tilrettelegging av tid skal drøftes med eleven og foreldrene.

2.2 **Ordinær fag- og timefordeling**

Fag- og timefordelingen i tabell 1 gjelder for alle som ikke skal ha spesiell fag- og timefordeling (jf. punkt 2.3 og 2.4).

Tabell 1 Ordinær fag- og timefordeling for elever på 1.-10.trinn skoleåret 2017-2018²

Fag/trinn	1.-4. Trinn	5.-7. Trinn	Sum	8.-10. trinn	Sum grunnskole
KRLE			427	153	580
Norsk	931	441	1 372	398	1770
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag	187	179	366	249	615
Engelsk	138	228	366	222	588
Fremmedspråk / fordypning			0	222	222
Samfunnsfag			385	249	634
Kunst og håndverk			477	146	623
Musikk			285	83	368
Mat og helse			114	83	197
Kroppsøving			478	223	701
Valgfag ³			0	171	171
Utdanningsvalg			0	110	110
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76
Samlet minstetimetall			5272	2 622	7894

2.2.1 *Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk som andrespråk*

Elever som har opplæring i samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk og ikke følger Kunnskapsløftet-Samisk (LK-06S), skal følge ordinær fag- og timefordeling etter tabell 1.

Elevene følger læreplanene i samisk som første- eller andrespråk. Opplæringen i finsk følger læreplanen i finsk som andrespråk. Elever som har opplæring i samisk som førstespråk følger normalt læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever med opplæring i samisk som andrespråk eller finsk som andrespråk følger læreplanen i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Opplæringen i alle andre fag skal følge læreplanene i Kunnskapsløftet.

Skoleeier bestemmer organiseringen av opplæringen i samisk eller finsk og eventuelt fremmedspråk, men skal drøfte ulike løsninger med eleven og foreldrene.

For elever med samisk eller finsk på barnetrinnet:

Elever som har opplæring i samisk eller finsk skal ha minst 1562 timer samlet i første- og andrespråket fordelt på minst 954 timer til førstespråket og minst 608 timer til andrespråket. Dette er 190 timer mer enn ordinære elever har i norsk (jf.

² Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timetallet i fag til andre fag, jf. punkt 2.1.1. Elevene har fremdeles rett til det samlede totale minstetimetallet.

³ Timetallet i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn.

PS 36/18 Orienteringer

PS 37/18 Referatsaker

PS 38/18 Forespørsler